

CONȚINUTUL VINOVĂȚIEI ÎN CAZUL AMENINȚĂRII CU OMOR ORI CU VĂTĂMAREA GRAVĂ A INTEGRITĂȚII CORPORALE SAU A SĂNĂTĂȚII: ASPECTE TEORETICE ȘI PRACTICE

Angheluță Mihaela,
doctorandă,
Universitatea de Stat din Moldova

Intent is the only possible form of guilt in the case of the threat, in general, and the threatening murder or severe bodily injury or damage to health, in particular. Indirect intent is not possible in the case of the offense provided in art. 155 of the Criminal Code. This offense does not include prejudicial consequences, the occurrence of which is consciously admitted by the perpetrator. In the case of the offense provided in art. 155 of the Criminal Code, the intellectual factor of intent presupposes that the perpetrator realizes the harmful nature of the action of threatening murder or severe bodily injury or damage to health provided that the danger of accomplishing such a threat exists, and provides for such action. Regarding the volitional factor of intent, it assumes that the perpetrator wishes to commit the act of murder or severe bodily injury or damage to health provided that the danger of accomplishing such a threat exists. The combination of the intellectual and the volitional factor, thus described, confers the substance of the intent to commit the offense provided in art. 155 of the Criminal Code, as well as establishes the direction of this intention.

Keywords: the threatening murder or severe bodily injury or damage to health; guilt; intent; direct intent; indirect intent.

După cum menționează A. Șavga, „latura subiectivă a componenței infrațiunii constituie partea interioară a infrațiunii, care determină atitudinea psihică a făptuitorului față de fapta prejudiciabilă săvârșită și de urmările acesteia, sub raportul conștiinței, voinței și emoțiilor sale”. [1, p. 232] Într-adevăr, spre deosebire de latura obiectivă a infrațiunii, latura ei subiectivă este acel element constitutiv al infrațiunii care nu se manifestă în exterior, deoarece reflectă procesele ce decurg în psihicul făptuitorului. Latura subiectivă a infrațiunii reprezintă un model mental al infrațiunii, întrucât presupune conceperea unui plan de comportament infracțional și, totodată, „însoțește” de la început până la sfârșit săvârșirea faptei infracționale, asigurând un autocontrol al făptuitorului în ceea ce privește executarea planului respectiv.

Semnul constitutiv cel mai important al laturii subiective a infrațiunii este vinovăția. A. Șavga caracterizează astfel acest semn: „Vinovăția reprezintă atitudinea psihică (conștientă și volitivă) a persoanei față de fapta prejudiciabilă săvârșită și urmările prejudiciabile ale acesteia, ce se manifestă sub formă de intenție sau imprudență”. [1, p. 235] C. Mitrache afirmă: „Ca element al conținutului infrațiunii, vinovăția va exista numai atunci când elementul material al infrațiunii a fost săvârșit în forma de vinovăție cerută de lege”. [2, p. 96] Astfel de opinii sunt în concordanță cu dispozițiile art. 6 CP RM: „Persoana este supusă răspunderii penale și pedepsei penale numai pentru fapte săvârșite cu vinovăție” (alin. (1)); „Răspunderii penale și pedepsei penale este supusă numai persoana care a săvârșit cu intenție sau din imprudență o faptă prevăzută de legea penală” (alin. (2)). Din aceste dispoziții deducem că infrațională poate fi considerată doar acea amenințare cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, care constituie o expresie a conștiinței și voinței făptuitorului, adică o manifestare a vinovăției sale.

Intenția este singura formă posibilă de vinovăție în cazul amenințării, în general, și a amenințării cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, în special. S. Copețchi și I. Hadîrcă susțin pe bună dreptate că „acolo unde pe post de acțiune adiacentă, fie în contextul componentei de bază, fie în calitate de semn calificativ, apare aplicarea violenței, infrațiunea poate fi comisă doar cu intenție. Exact aceeași formă a vinovăției trebuie desprinsă în cazul amenințării, indiferent de obiectul acesteia, că se amenință cu aplicarea violenței, cu distrugerea sau deteriorarea bunurilor, cu răpirea persoanei ori cu un alt rău”. [3] Imprudența nu poate fi concepută ca formă de vinovăție în cazul infrațiunii prevăzute la art. 155 CP RM. Nu este posibil ca, în cazul acestei infrațiuni, făptuitorul, care-și dă seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sale, să prevadă urmările ei prejudiciabile și să considere în mod ușuratic că ele vor putea fi evitate ori să nu-și dea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sale, să nu prevadă posibilitatea survenirii urmărilor ei prejudiciabile, deși trebuia și putea să le prevadă.

În practica judiciară, atunci când este caracterizată vinovăția subiectului infrațiunii prevăzute la art. 155 CP RM, în frecvente cazuri se menționează doar forma acesteia – intenția, fără a se specifica tipul intenției – intenție directă sau indirectă. [4-12] În cazuri mai rare, în practica judiciară se arată că infrațiunea, prevăzută la art. 155 CP RM, este săvârșită cu intenție directă. [13-16] În acest plan este utilă prezentarea punctului de vedere al lui V. Bujor și V. Guțuleac. Referitor la infrațiunea prevăzută la art. 155 CP RM, acești doctrinari remarcă: „Latura subiectivă a amenințării se caracterizează prin vinovăție intenționată. Făptuitorul își dă seama că amenință victima cu omorul ori cu vătămarea gravă a

integrității corporale sau a sănătății și că amenințarea expusă de el este capabilă să determine apariția temerii victimei cu privire la posibilitatea realizării acestei amenințări, făptuitorul dorind aceasta”. [17] De fapt, acești autori caracterizează intenția directă, nu intenția în general. Însă, o astfel de manieră de descriere a vinovăției subiectului infrafracțiunii prevăzute la art. 155 CP RM este acceptabilă, dacă luăm în considerare opinia lui B.S. Nikiforov: „A spune că infrafracțiunea este săvârșită intenționat înseamnă: a nu spune totul atunci când este vorba de o infrafracțiune materială (în acest caz este necesar să se explice dacă intenția este directă sau indirectă) și a spune totul atunci când este vorba de o infrafracțiune formală. În acest din urmă caz, o asemenea afirmație înseamnă că subiectul a executat latura obiectivă a infrafracțiunii, fiind conștient de caracterul socialmente periculos al faptei sale”. [18]

Infrafracțiunea, prevăzută la art. 155 CP RM, este o infrafracțiune formală. De aceea, în doctrina penală autohtonă se susține cvasiunanim că intenția directă formează conținutul vinovăției în cazul acestei infrafracțiuni. Acest punct de vedere îl au S. Brînza, V. Stati, I. Arhiliuc. [19, p. 119; 20, p. 498; 21; 22, p. 433], A. Borodac [23, p. 87; 24, p. 327], V. Holban [25, p. 239], A. Barbăneagră [26, p. 306], L. Gîrla și Iu. Tabarcea. [27, p. 159] Însă, această poziție nu este sprijinită unanim. În Codul penal al Federației Ruse [28], răspunderea pentru amenințarea cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății este prevăzută de art. 119. H.H. Absatarov descrie astfel factorul folitiv al intenției manifestate în cazul acestei infrafracțiuni: „a) dorința de a intimida victima, provocându-i traume psihice și obligând-o să acționeze în conformitate cu voința făptuitorului, care exprimă scopul acestei infrafracțiuni; b) dorința sau admiterea conștientă a posibilelor urmări prejudiciabile secundare, exprimate în vătămarea sănătății victimei în rezultatul amenințării expuse”. [29, p. 17] Această opinie nu poate fi ignorată, datorită faptului că are susținători în practica judiciară a Republicii Moldova.

Spre exemplu, într-o speță, A.A. a fost condamnat, printre altele, conform art. 155 CP RM. În fapt, la 04.07.2014, aproximativ la ora 12.20, acesta a pătruns ilegal în ograda și casa lui R.G. din s. Ocolina, r. Soroca, fără a avea consimțământul victimei. A.A. a refuzat să părăsească domiciliul victimei, neluând în seamă voința acesteia. Dându-și seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sale, prevăzând urmările ei și *admițând în mod conștient survenirea acestora*, din motivul relațiilor ostile apărute anterior, A.A. a luat cuțitul și a amenințat-o pe R.G. cu omor și cu vătămarea gravă a integrității corporale și a sănătății, existând pericolul realizării acestei amenințări. [30] În altă speță, C.N. a fost condamnat în baza art. 155 CP RM. În fapt, la 20.05.2017, în jurul orei 18.30, dându-și seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sale, prevăzând urmările ei și *admițând în mod conștient*

survenirea acestora, fiind în stare de ebrietate alcoolică avansată, aflându-se la domiciliul comun cu fiul său vitreg minor, în cadrul unui conflict inițiat cu ultimul, având în mână un cuțit, l-a îndreptat în direcția minorului, amenințând că-l va omorî. Amenințarea dată a fost percepută de către victimă ca fiind una reală și pasibilă de realizare. [31] În fine, într-o altă speță, B.V. a fost condamnat conform art. 155 CP RM. În fapt, la 04.05.2004, între orele 10.00-12.00, prin intermediul telefonului, acesta a contactat-o pe S.S. Dându-și seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sale, prevăzând urmările ei prejudiciabile și *admițând în mod conștient survenirea acestora*, B.V. a amenințat-o cu omor pe S.S. și pe cei doi copii minori ai ei. În rezultatul amenințării, S.S. s-a speriat, având temerea că aceasta ar putea să fie realizată. [32]

În toate aceste trei spețe, la caracterizarea factorului volitiv al intenției făptuitorului, sunt folosite aceleași cuvinte: „admițând în mod conștient survenirea acestora”. O asemenea expresie ar fi potrivită dacă în Codul penal al Republicii Moldova ar exista o dispoziție de genul art. 473 din Codul penal al Regatului Belgiei: „În cazurile prevăzute la articolele 468, 469, 470 și 471, se aplică pedeapsa (cu reclusiunea) de la cincisprezece la douăzeci de ani, dacă [...] amenințările au cauzat fie o boală ce pare incurabilă, fie o incapacitate de muncă personală pe o perioadă mai mare de patru luni, fie pierderea completă a funcționalității unui organ, fie o mutilare gravă. [...]”. [33] În acest caz, legea prevede că amenințătorul poate admite conștient producerea urmărilor prejudiciabile menționate, deci poate manifesta intenție indirectă. Făcând o comparație, observăm că în art. 155 CP RM nu este specificată nicio urmare prejudiciabilă. Din aceste considerente, respingem punctul de vedere al lui A.A. Kadzaev: „În cazul amenințării cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, acțiunea făptuitorului nu trebuie să provoace prejudicii semnificative sănătății victimei. Componenta acestei infrațiuni cuprinde numai cauzarea vătămării ușoare a integrității corporale sau a sănătății victimei. [34] Totuși, din analiza art. 155 CP RM nu rezultă că acesta ar prevedea o asemenea ipoteză. Desigur, este posibil ca, în rezultatul amenințării cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, victima să sufere anumite prejudicii de ordin fizic. Însă, nefiind cuprinse de componenta de infrațiune prevăzută la art. 155 CP RM, aceste prejudicii o depășesc. Ele nu pot să constituie semnele constitutive ale componentei date, deci nu joacă niciun rol la calificarea faptei în baza art. 155 CP RM. Dacă prejudiciile respective se produc, ele trebuie reținute în contextul unei alte infrațiuni care formează concurs cu cea prevăzută la art. 155 CP RM.

În consecință, ne afirmăm susținerea pentru punctul de vedere al lui O.M. Obușenko: „Componentele de infrațiuni, săvârșite prin amenințare, sunt formale

și, prin urmare, aceste infrațiuni pot fi comise numai cu intenție directă”. [35] La fel, V.A. Lomako menționează că infrațiunile formale se consumă din momentul săvârșirii faptei prejudiciabile și nu necesită stabilirea urmărilor prejudiciabile. Ca exemplu el prezintă art. 129 din Codul penal al Ucrainei, care prevede răspunderea pentru amenințarea cu omor. V.A. Lomako subliniază că „structura acestei infrațiuni determină ca urmările prejudiciabile să excedă cadrul semnelor necesare ale laturii obiective. Prin urmare, subiectul nu poate dori producerea urmărilor prejudiciabile. Cu toate acestea, circumstanța dată nu exclude forma intenționată a vinovăției. În aceste cazuri, factorul intelectual al intenției cuprinde doar conștientizarea caracterului socialmente periculos al faptei prejudiciabile. În acest caz, subiectul nu poate avea o atitudine psihică față de urmările prejudiciabile. La rândul său, factorul volitiv al intenției este limitat la dorința subiectului de a săvârși fapta prejudiciabilă”. [36, p. 167; 37, p. 149]

M.A. Ovcinnikov ridică întrebarea „dacă este posibil, în cazul săvârșirii amenințării cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, ca intenția făptuitorului să se caracterizeze prin admiterea conștientă a acțiunii sale socialmente periculoase sau prin atitudinea indiferentă față de această acțiune. Oamenii de știință consideră că este imposibil, deoarece în această situație nu există o interconexiune necesară dintre cele patru elemente constitutive ale mecanismului psihologic al comportamentului infracțional: necesitate, motiv, scop și faptă. Ansamblul mișcărilor corpului, pentru a putea deveni o faptă completă în timp și spațiu, trebuie să fie în mod necesar legată de un scop ales în mod conștient. Pentru a apărea scopul, este necesar ca acesta să fie precedat de un motiv (îmbold, impuls), care reprezintă o conștientizare a necesității făptuitorului”. [38, p. 146]

Conchidem că intenția indirectă nu este posibilă în cazul infracțiunii prevăzute la art. 155 CP RM. Această infracțiune nu include urmările prejudiciabile, a căror producere să fie admisă conștient de către făptuitor. Deci, făptuitorul este conștient că acțiunea prejudiciabilă, pe care o comite, nu implică nicio urmare prejudiciabilă. Nu poți admite conștient producerea unor urmări care lipsesc. Nu poți manifesta indiferență față de urmările prejudiciabile care nu există. În cele trei spețe, prezentate anterior în calitate de exemple, nu au fost specificate urmările prejudiciabile pe care făptuitorul le-ar fi admis conștient. Astfel de urmări nu au fost specificate, deoarece ele nici nu au existat. Dorința de a săvârși acțiunea prejudiciabilă este suficientă pentru a caracteriza factorul volitiv al intenției de a săvârși o infracțiune formală.

În altă privință, atunci când caracterizează intenția manifestată în cazul amenințării cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății

ții, unii doctrinari menționează condiții de prisos, care nu sunt prevăzute în norma de incriminare. De exemplu, în legătură cu infrațiunea prevăzută la art. 119 din Codul penal al Federației Ruse, L.V. Danelean susține: „Atunci când expune amenințarea cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, făptuitorul își dă seama de pericolul social al acestei acțiuni, și anume de respingerea, dezaprobarea unui astfel de comportament de către persoane, societate și stat. În plus, făptuitorul își dă seama că prin acțiunea sa expune psihicul victimei la o influențare nedorită de aceasta. În același timp, gradul unei astfel de influențări este atât de mare încât la prima vedere pare să se apropie de tentativa de omor ori de tentativa de vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății. În asemenea condiții, este puțin probabil ca făptuitorul să nu conștientizeze ilegalitatea acțiunii sale. În ipoteza unei amenințări, făptuitorul își dă seama nu doar de indezirabilitatea pierderii unei anumite valori sociale de către victimă, ci și de aptitudinea sa de a influența comportamentul victimei în direcția dorită de el. Această aptitudine își găsește confirmarea în aceea că, în opinia făptuitorului, acesta dispune de toate condițiile pentru săvârșirea tocmai a unei astfel de acțiuni care poate intimida victima”. [39, p. 16-17] Într-un mod la fel de deconcertant se exprimă M.V. Habarova: „Amenințarea cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății poate fi săvârșită numai cu intenție directă. În acest caz, factorul intelectual al intenției presupune: conștientizarea de către făptuitor a caracterului socialmente periculos și ilegal al acțiunii de a obiectiviza în exterior informația care exprimă amenințarea; conștientizarea pericolului real și a posibilității de realizare a amenințării; prevederea pericolului de realizare a amenințării și a perturbării calmului psihologic al victimei. Factorul volitiv presupune manifestarea determinării subiective de a cauza un prejudiciu, precum și dorința de a intimida victima, de a-i provoca temere pentru viața și sănătatea sa și, astfel, de a-i suprima voința”. [40, p. 18]

Analiza art. 17 și 155 CP RM demonstrează că astfel de afirmații nu sunt valabile decât în parte. În ipoteza infrațiunii prevăzute la art. 155 CP RM, factorul intelectual al intenției presupune că făptuitorul își dă seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii de amenințare cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, dacă a existat pericolul realizării acestei amenințări, precum și prevede săvârșirea acestei acțiuni. În ceea ce privește factorul volitiv al intenției, acesta presupune că făptuitorul dorește să săvârșească acțiunea de amenințare cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, dacă a existat pericolul realizării acestei amenințări. Îmbinarea factorului intelectual și a celui volitiv, astfel descrise, conferă substanța intenției de a săvârși infrațiunea prevăzută la art. 155 CP RM, precum și stabilește direcția acestei intenții.

Aplicarea art. 155 CP RM nu depinde de faptul dacă alte persoane, societatea și statul resping sau aprobă comportamentul făptuitorului. Pentru calificarea faptei în baza acestui articol nu contează dacă făptuitorul dispune de toate condițiile pentru a săvârși acțiunea sa. De asemenea, aplicarea art. 155 CP RM nu este condiționată de potențialitatea acțiunii de amenințare cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății de a cauza un prejudiciu. Astfel de circumstanțe nu derivă din art. 155 CP RM, sunt neesențiale și nu pot reflecta elocvent intenția manifestată de subiectul infracțiunii prevăzute de acest articol.

Referințe:

1. GRAMA, M., BOTNARU, S., ȘAVGA, A. et al. Dreptul penal. Partea generală. Chișinău: Tipografia Centrală, 2012. 328 p.
2. MITRACHE, C. Drept penal român. Partea generală. București: Șansa, 1999. 358 p.
3. COPEȚCHI, S., HADÎRCĂ, I. Calificarea infracțiunilor după latura subiectivă. În: Studia Universitatis Moldaviae, Seria „Științe Sociale”, 2015, nr. 11, p. 61-68.
4. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 25.07.2018. [Accesat: 05.03.2021] Dosarul nr. 1ra-1468/2018. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=11691
5. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 24.10.2018. [Accesat: 05.03.2021] Dosarul nr. 1ra-1186/2018. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=11912
6. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 06.02.2019. [Accesat: 05.03.2021] Dosarul nr. 1ra-429/2019. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=12961
7. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 24.07.2019. [Accesat: 05.03.2021] Dosarul nr. 1ra-1343/2019. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13948
8. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 17.07.2019. [Accesat: 05.03.2021] Dosarul nr. 1ra-1010/2019. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=14135
9. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 08.07.2020. [Accesat: 05.03.2021] Dosarul nr. 1ra-984/2020. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=16367
10. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 25.11.2020. [Accesat: 05.03.2021] Dosarul nr. 1ra-1596/2020. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=17143

11. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 25.11.2020. [Accesat: 05.03.2021] Dosarul nr. 1re-109/2020. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=17392
12. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 03.02.2021. [Accesat: 05.03.2021] Dosarul nr. 1ra-147/2021. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=17857
13. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 20.01.2016. [Accesat: 05.03.2021] Dosarul nr. 1ra-224/2016. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=5480
14. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 23.11.2016. [Accesat: 05.03.2021] Dosarul nr. 1ra-1787/2016. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=7669
15. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 04.03.2020. [Accesat: 05.03.2021] Dosarul nr. 1ra-536/2020. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=15523
16. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 20.05.2020. [Accesat: 05.03.2021] Dosarul nr. 1ra-924/2020. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=16223
17. БУЖОР, В., ГУЦУЛЯК, В. Иные преступления, посягающие на жизнь и здоровье личности (ст. 155-163 УК РМ). Комментарий. În: Закон и Жизнь, 2011, № 7, p. 4-12.
18. НИКИФОРОВ, Б.С. Субъективная сторона в «формальных» преступлениях. În: Избранное. Москва: Институт законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве Российской Федерации, 2010. 224 p.
19. BRÎNZA, S., ULIANOVSKI, X., STATI, V. et al. Drept penal. Partea specială. Chișinău: Cartier, 2005. 804 p.
20. POALELUNGI, M., DOLEA, I., VÎZDOAGĂ, T. et al. Manualul judecătorului pentru cauze penale. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013. 1192 p.
21. BRÎNZA, S. Infrațiunile atipice prevăzute în Capitolul II al părții speciale a Codului penal: analiză de drept penal. În: Studia Universitatis Moldaviae, Seria „Științe Sociale”, 2014, nr. 3, p. 105-118.
22. BRÎNZA, S., STATI, V. Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1328 p.
23. BORODAC, A. Manual de drept penal. Partea specială. Chișinău: Tipografia Centrală, 2004. 622 p.
24. Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu / Sub red. lui A. Barbăneagră. Chișinău: Arc, 2003. 836 p.

25. BARBĂNEAGRĂ, A., BERLIBA, V., GURSCHI, C. et al. Codul penal comentat și adnotat. Chișinău: Cartier, 2005. 656 p.
26. BARBĂNEAGRĂ, A., ALECU, GH., BERLIBA, V. et al. Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu (Adnotat cu jurisprudența CEDO și a instanțelor naționale). Chișinău: Sarmis, 2009. 860 p.
27. ГЫРЛА, Л.Г., ТАБАРЧА, Ю.М. Уголовное право Республики Молдова. Часть Особенная. Том 1. Кишинэу: Cartdidact, 2010. 712 p.
28. Уголовный кодекс Российской Федерации. În: Собрание законодательства Российской Федерации, 1996, № 25.
29. АБСАТАРОВ, Х.Х. Угроза убийством или причинением тяжкого вреда здоровью как преступление против личности: уголовно-правовой и криминологический аспекты / Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Челябинск, 2005. 24 p.
30. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 15.06.2016. [Accesat: 07.03.2021] Dosarul nr. 1ra-1143/2016. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=6730
31. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 18.04.2018. [Accesat: 07.03.2021] Dosarul nr. 1ra-536/2018. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=10941
32. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 22.09.2020. [Accesat: 07.03.2021] Dosarul nr. 1ra-99/2020. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=16904
33. Codul penal al Regatului Belgiei. [Accesat: 07.03.2021] Disponibil: codex-penal.just.ro/laws/Cod-Penal-Belgia-RO.html
34. КАДЗАЕВ, А.А. Квалифицированный вид угрозы убийством или причинения тяжкого вреда здоровью. În: Юридический факт, 2018, № 27, p. 7-10.
35. ОБУШЕНКО, О.М. Суб’єктивна сторона кримінальної погрози. În: Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, 2015, № 2, p 219-226.
36. БАУЛІН, Ю.В., БОРИСОВ, В.І., ТЮТЮГІН, В.І. та ін. Кримінальне право України: Загальна частина / За ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. Харків: Право, 2010. 456 p.
37. АЛЕКСАНДРОВ, Ю.В., АНТИПОВ, В.І., ВОЛОДЬКО, М.В. та ін. Кримінальне право України. Загальна частина / За ред. М.І. Мельника, В.А. Клименка. Київ: Атіка, 2009. 408 p.

38. ОВЧИННИКОВ, М.А. Угроза убийством или причинением тяжкого вреда здоровью: уголовно-правовой и криминологический анализ / Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Нижний Новгород, 2007. 218 р.
39. ДАНЕЛЯН, Л.В. Уголовно-правовая и криминологическая характеристика угрозы убийством или причинением тяжкого вреда здоровью / Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Тюмень, 2011. 23 р.
40. ХАБАРОВА, М.В. Угроза убийством или причинением тяжкого вреда здоровью: уголовно-правовой и криминологический аспекты / Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Краснодар, 2006. 24 р.

